EUROOPAN PARLAMENTTI

2004 *2009*

Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta
Oikeudellisten asioiden valiokunta

OHJELMA

Yhteinen julkinen kuulemistilaisuus

LIBE ja JURI

Eurooppalainen siviilioikeudellinen yhteistyö
– Elatusvastuu
– Avioero ja asumusero

Tiistai 11. syyskuuta 2007

klo 10.00–12.30
klo 15.00–18.30

Paul-Henri Spaak -rakennus (PHS) – kokoussali 5B001

Bryssel

OSA I

ELATUSVASTUU

JOHDANTO

Nykyään ei ole yhteisön tasoista yhteistä yhdenmukaista järjestelmää elatusaputuomioiden tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi. Jo Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmissä vaadittiin vahvistettavaksi yhteiset menettelysäännöt, joilla voitaisiin yksinkertaistaa ja nopeuttaa elatusvastuukysymyksiä koskevien rajatylittävien riita-asioiden ratkaisuja ja pyydettiin poistamaan välivaiheet, joita tarvitaan yhdessä jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi toisessa jäsenvaltiossa. Myös 30. marraskuuta 2000 esitetyssä toimenpideohjelmassa, joka koskee tuomioiden vastavuoroista tunnustamista siviilioikeuden alalla[1], vaaditaan muun muassa eksekvatuurimenettelyn poistamista elatusvastuita koskevissa asioissa. Marraskuussa 2004 kokoontunut Eurooppa-neuvosto vahvisti tämän ohjelman tärkeyden "Haagin ohjelmalla", jota seurasi yhteinen toimintasuunnitelma, joka muuttaa Haagin ohjelman konkreettisiksi toimiksi ja jossa elatusvastuut mainitaan yhtenä kysymyksenä. Siksi komissio esitti 15. joulukuuta 2005 ehdotuksen asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta, sovellettavasta lainsäädännöstä, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja yhteistyöstä elatusapuun liittyvissä asioissa.[2]

Ehdotuksen päätavoite on poistaa oikeudelliset esteet, jotka estävät elatusavun perimisen toisessa EU-maassa asuvalta kansalaiselta. Asetuksella pyritään perimään elatusapusaatavat nopeasti ja (yleensä) ilman kustannuksia. Sisämarkkinoiden myötä ihmisten liikkuminen yli rajojen on lisääntynyt huomattavasti ja sen mukana myös ongelmat, jotka saattavat kohdata muuttajien kumppaneita erityisesti uusissa jäsenvaltioissa, joiden kansalaiset todella käyttävät henkilöiden vapaan liikkuvuuden oikeuksia. Samanaikaisesti sekä avio- ja asumuserojen määrä kasvaa kaikkialla unionissa.

Valmisteltaessa Euroopan parlamentin kantaa asetusluonnokseen seurataan tarkkaan kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevän Haagin konferenssin työtä. Sen säännösten olisi oltava yhdenmukaiset EU:n tekstien kanssa ja rinnastettavissa niihin. Esittelijät haluavat kuitenkin korostaa, että he katsovat, että EU tarvitsee asiassa omat erilliset säännökset. Kun otetaan huomioon elatusapusaatavien perintää koskevien ongelmien laajuus ja niiden kasvu, on selvää, että EU tarvitsee järjestelmän, jolla voidaan tehokkaalla tavalla puuttua näihin ongelmiin EU:ssa.

Ehdotuksella vastataan nyky-yhteiskunnan todelliseen tarpeeseen: on parannettava elatusapuun oikeutettujen eli ennen kaikkea lasten asemaa. Koska yhä useammat parit päätyvät eroon ja liikkuvuus Euroopan unionissa lisääntyy, syntyy yhä enemmän rajatylittäviä elatusapuriitoja. Elatusapujen perinnän tehostamisella parannetaan monien lasten elin- ja koulutusoloja. Ehdotuksen ansiosta elatusapuun oikeutetun on helpompi viedä asia toimivaltaiseen tuomioistuimeen, ja kun tuomio on annettu, varmistetaan, että toinen

[1] EYVL C 12, 15. tammikuuta 2001.
[2] KOM(2005)0649 lopullinen.

jäsenvaltio tunnustaa sen automaattisesti ilman lisämuodollisuuksia. Suuri muutos on se, että nyt elatusapuun oikeutettu hyötyy suuresti siitä avusta, jonka uusi asetus tarjoaa kansalaisoikeuksien peräämisessä.

10.00–10.25
AVAUSISTUNTO

– **Jean-Marie CAVADA**, Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan puheenjohtaja (5 min)

– **Genowefa GRABOWSKA,** elatusapua käsittelevä esittelijä (10 min)

– **Diana WALLIS,** elatusapua käsittelevä valmistelija (10 min)

10.25–11.35
I ISTUNTO

NYKYTILANNE

Tämän ensimmäisen istunnon tavoitteena on esitellä elatusvastuun nykyistä tilannetta tarkasteltuna oikeudellisesta näkökulmasta. Käsiteltävänä ovat muun muassa seuraavat kysymykset: Mikä on elatusvastuita koskevan asetusehdotuksen tavoite ja mitkä ovat sen olennaiset säännökset? Mitä yhteyksiä asetusehdotuksella on Haagin konferenssin puitteisiin, mitä yhtäläisyyksiä niillä on ja missä ne eroavat toisistaan?

Oikeudellinen kehys

Karen VANDEKERCKHOVE, Euroopan komission edustaja**,** alustus ***ehdotuksen keskeisistä näkökohdista*** (10 min)

Paulo GUERRA, neuvoston yksityisoikeudellisen yhteistyökomitean (elatusvastuu) puheenjohtaja, alustus ***tilanteesta neuvostossa ja tulevasta kehityksestä*** **(10 min)**

Joaquin BAYO DELGADO, Euroopan apulaistietosuojavaltuutettu, alustus ***henkilötietojen suojelusta elatusvastuuta koskevien tietojen vaihtoa vastaan*** (10 min)

Professori William DUNCAN, kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevä Haagin konferenssi, alustus ***kehityksestä Haagin konferenssin puitteissa*** (10 min)

Professori Stefania BARIATTI, Milanon yliopisto, alustus ***elatusvastuita koskevan ehdotuksen ja Haagin kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevän konferenssin puitteissa tehdyn työn välisestä suhteesta*** (10 min)

Keskustelu (20 min)

11.35–12.30
II ISTUNTO

KÄYTÄNNÖN TILANNE

Istunnon II aiheena on elatusvastuiden käytännön tilanne. Monissa tapauksissa elatusapuvaateita ei valitettavasti panna täytäntöön. Henkilöt, joiden on määrä maksaa elatusapua näyttävät tekevän kaikkensa välttääkseen maksamisen. Toisaalta elatusapuun oikeutetut elävät hyvin köyhissä oloissa, eikä heillä useinkaan ole riittävästi rahaa selviytyäkseen välttämättömistä menoista. Nämä ongelmat ovat sitäkin vaikeampia, kun elatusvelvollinen asuu ulkomailla.

Beate MIRSKA, puolalaisen elatusapuvaateita käsittelevän kansalaisjärjestön edustaja, alustus ***elatusapuvaateita koskevista käytännön ongelmista*** (10 min.)

Anna SZUL-SZYWALA, ***elatusapusaatavien perintää koskevia ongelmia*** omaavia ihmisiä edustava juristi (10 min.)

Andrea WOELKE, The Law Society of England and Wales, perheoikeudellisen Resolution-yhdistyksen vanhempi jäsen, Lontoo, alustus (10 min.)

Keskustelu (25 min)

12.30–15.00 lounastauko

OSA II

AVIOERO JA ASUMUSERO

JOHDANTO

Kansalaisten lisääntynyt liikkuvuus Euroopan unionissa on johtanut "kansainvälisten" avioliittojen määrän kasvuun. Näissä tapauksissa puolisoilla on eri kansalaisuus tai he asuvat eri jäsenvaltioissa, tai he asuvat jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he eivät ole. Tapauksissa, joissa "kansainvälinen" pari päättää erota, voi olla mahdollista vedota useisiin lainsäädäntöihin.

Tähän saakka eroa haluava "kansainvälinen" pari on ollut asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (tunnettu ns. Bryssel II a -asetuksena) toimivaltasääntöjen alainen. Kyseisen asetuksen mukaan puolisot voivat valita useiden eri toimivaltakriteerien välillä. Kun avioeroasia on

pantu vireille jonkin jäsenmaan tuomioistuimessa, sovellettava lainsäädäntö määräytyy kansallisten lainvalintasääntöjen mukaisesti. Nämä kansalliset säännöt ovat osoittautuneet poikkeavan erittäin paljon toisistaan.

Tämän oikeudellisen epävarmuuden ja ennakoimattomuuden välttämiseksi, ja jotta voitaisiin estää kilpailu siitä, kumpi ehtii esittämään kanteen ensimmäisenä, Euroopan komissio teki ehdotuksen, jolla se pyrkii näiden puutteiden korjaamiseen. Ehdotuksen mukaan osapuolet saisivat muun muassa mahdollisuuden valita tuomioistuimen ja sovellettavan lainsäädännön keskinäisellä sopimuksella.

On ilmeistä, että mahdollisuus valita tuomioistuin ja sovellettava lainsäädäntö johtaisivat tehokkuuden lisääntymiseen ja siitä olisi hyötyä puolisoille, jotka pystyvät sopimaan asiasta. Tällä voisi kuitenkin tuoda mukanaan joitakin kielteisiä seurauksia erityisesti heikommille osapuolille. Seminaari tutkii kysymystä siitä, miten voidaan turvata, että molemmat osapuolet ovat täysin tietoisia tuomioistuimen ja sovellettavan lainsäädännön valinnan seurauksista.

Lisäksi olisi kiinnitettävä huomiota tilanteisiin, joissa puolisoiden kesken ei ole sopimusta. Seminaarissa keskitetään huomio sovellettavan lainsäädännön valintakriteereihin tilanteissa, joissa sopimukseen ei ole päästy.

Bryssel II a -asetuksessa säädetään minkä tahansa jäsenvaltiossa annetun tuomion otaksuttavasta tunnustamisesta. Asetuksessa kuitenkin säädetään tunnustamatta jättämisestä ja esitetään sille useita perusteita. Yksi niistä on oikeusjärjestyksen perusteita koskeva lauseke, joka on otettu mukaan myös uuteen ehdotukseen. Seminaarissa käsitellään tämän oikeusjärjestyksen perusteita koskevan lausekkeen roolia avioeroa ja asumuseroa koskevissa asioissa.

15.00–15.20
AVAUSISTUNTO

– **Evelyne GEBHARDT,** avioeroa ja asumuseroa käsittelevä esittelijä (10 min)

– **Carlo CASINI,** avioeroa ja asumuseroa käsittelevä valmistelija (10 min)

15.20–15.55
III ISTUNTO

NYKYTILANNE

Tämän istunnon aiheena ovat avioliittoa koskevien olosuhteiden nykytilanteen puutteet ja ehdotuksen tarjoamat mahdolliset ratkaisut.

Istunnossa keskitytään erityisiin oikeudellisiin ongelmiin, erityisesti sellaisten tilanteiden tarkasteluun, joissa eroamassa olevien osapuolten välillä ei ole sopimusta. Ehdotuksen periaatteena on varmistaa, että molempien osapuolten ja tuomioistuimen toimivallan ja

sovellettavan lainsäädännön välillä vallitsee kiinteä yhteys. Istunnossa pyritään keskustelemaan siitä, miten tämä yhteys voidaan taata säilyttämällä samalla välttämätön joustavuus ja oikeussuojan saatavuus. Olisiko kriteerien oltava vaihtoehtoisia vai hierarkkisia? Mikäli niiden tulisi olla hierarkkisia, missä järjestyksessä ne olisi lueteltava?

Ehdotuksessa säädetään oikeusjärjestyksen perusteita koskevasta lausekkeesta ottaen samalla huomioon eri oikeusjärjestelmien erot sekä erilaiset perinteet. Tässä istunnossa tutkitaan oikeusjärjestyksen perusteita koskevan lausekkeen roolia vakiinnutettaessa asteittain yhteistä vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaa aluetta.

Olivier TELL, Euroopan komission edustaja, alustus ***ehdotuksen tärkeimmistä elementeistä*** (10 min.)

Helena BOLIEIRO, neuvoston yksityisoikeuskomitean puheenjohtaja (Rooma III) , alustus ***tilanteesta neuvostossa ja tulevasta kehityksestä*** (10 min.)

Professori Bruno NASCIMBENE, Milanon yliopisto, alustus ***sovellettavan lainsäädännön ja toimivaltaisen tuomioistuimen valintakriteerit*** (10 min.)

Professori Stefania BARIATTI, Milanon yliopisto, alustus ***elatusvastuuta ja avioeroa sekä asumuseroa koskevan kahden ehdotuksen vertailevasta analyysistä*** (10 min.)

Keskustelu (30 min)

16.30–17.30
IV ISTUNTO

SOVELLETTAVUUS KÄYTÄNNÖSSÄ

Ehdotus antaa osapuolille rajalliset mahdollisuudet valita tuomioistuimen toimivalta ja sovellettava lainsäädäntö. On kuitenkin tärkeää varmistaa, ettei tätä valintamahdollisuutta käytetä väärin. Istunnossa keskitytään mahdollisiin suojatoimenpiteisiin, jotka voitaisiin ottaa käyttöön "heikompien osapuolten" suojaamiseksi väärinkäytöltä.

Avioeroa koskevia asioita koskeva ehdotus liittyy kiinteästi elatusvastuita koskevaan ehdotukseen. Siksi istunnon lopussa esitetään lyhyt vertaileva analyysi molemmista ehdotuksista.

Professori tri Katharina BOELE-WOELKI, UCERF, Molengraaff Institute for Private Law, alustus koskien sitä, ***miten varmistetaan, että molemmat osapuolet ovat täysin tietoisia sovellettavaa lainsäädäntöä ja toimivaltaista tuomioistuinta koskevien valintojensa seurauksista*** (10 min.)

Tri Matteo BONINI BARALDI, Bolognan yliopisto, alustus ***oikeusjärjestyksen perusteita koskevan lausekkeen roolista suhteessa avioeroa ja asumuseroa koskevaan oikeudenkäyntiin*** (10 min.)

Professori Stefania BARIATTI, Milanon yliopisto, alustus ***avioeron vaikutuksesta muihin oikeudenkäytön aloihin*** (10 min.)

Keskustelu (30 min)

17.30–18.30
V ISTUNTO

OIKEUSALAN KOULUTUS

Istunnossa käsitellään muun muassa kysymystä siitä, miten henkilöiden (oikeusalan käytännön työtä tekevien, tuomareiden, hallinnossa toimivien henkilöiden) tietoisuutta heidän oikeuksistaan voidaan lisätä, jotta välineistä voidaan saada tehokkaampia. Voisiko Euroopan juridisella koulutusverkostolla olla tässä tehtävä, koska se on avainasemassa oikeusalan käytännön työtä tekevien koulutusmahdollisuuksien tarjoajana EU:ssa?

Benedetta VERMIGLIO, Euroopan oikeudellisen koulutuksen verkoston piirissä tapahtuvan kouluttajien ja koulutuslaitosten välisen vaihdon koordinaattori (10 min.)

Keskustelu (30 min)

Esittelijän päätelmät (20 min)

LIITE

KÄYTÄNNÖN OHJEITA KESKUSTELUA VARTEN

Puheenvuorot myönnetään jäsenille siinä järjestyksessä kuin niitä koskevat pyynnöt on esitetty. Puhujat, jotka haluavat täydentää puheenvuorojaan, voivat toimittaa etukäteen (mielellään englannin- tai ranskankielisiä) asiakirjoja sihteeristölle sähköpostiosoitteeseen ip-libe@europarl.europa.eu. Mainitut asiakirjat jaetaan kokouksen aikana.

TÄRKEÄ HUOMAUTUS SEMINAARIIN OSALLISTUJILLE

Seminaari on avoin yleisölle. Sellaisten osallistujien, joilla ei ole Euroopan parlamentin kulkulupaa, on kuitenkin turvallisuussyistä hankittava kulkulupa etukäteen. Kulkuluvan hakijoiden olisi otettava yhteyttä seminaarin sihteeristöön (ip-libe@europarl.europa.eu) ennen **6. syyskuuta**. On tärkeää, että ilmoitat koko nimesi, osoitteesi ja syntymäaikasi. Ilman näitä tietoja turvallisuudesta vastaava yksikkö ei voi myöntää kulkulupaa.

Seuraaville kielille järjestetään simultaanitulkkaus: EN, FR, DE, IT, NL, ES, HU, EL, PT, RO, SV, PL

Seminaarin sihteeristö	Puhelin	Osoite	Sähköposti
LIBE **Agita SERZANE** *Hallintovirkamies* *(avioero ja asumusero)*	**+32.2.283.23.81**	European Parliament Rue Wiertz 60 - RMD 1J044 B-1047 Brussels	**ip-libe@europarl.europa.eu**
Anita BULTENA *Hallintovirkamies* *(elatusvastuut)*	**+32.2.284.25.32**	European Parliament Rue Wiertz 60 -RMD 01J024 B-1047 Brussels	
JURI **Robert BRAY** *Hallintovirkamies* *(elatusvastuut)*	**+32.2.284.63.37**	European Parliament Rue Wiertz 60 -RMD 02J034 B-1047 Brussels	**ip-juri@europarl.europa.eu**
Hallintovirkamies *(avioero ja asumusero)*	**+32.2.284.43.66**	European Parliament Rue Wiertz 60 -RMD 02J014 B-1047 Brussels	
Ryszard DE GROOT *Avustaja LIBE:*	**+32.2.284.07.95**	European Parliament Rue Wiertz 60 -RMD 1J036 1047 Brussels	**ip-libe@europarl.europa.eu**
Anne DE CONINCK *Avustaja LIBE:*	**+32.2.284.21.79**	European Parliament Rue Wiertz 60 -RMD 1J026 1047 Brussels	
Najat MOUSSAOUI *Avustaja JURI*	**+32.2.284.06.69**	European Parliament Rue Wiertz 60 -RMD 2J022 1047 Brussels	**ip-juri@europarl.europa.eu**
Barbara ASSI *Avustaja JURI*	**+32.2.284.09.96**	European Parliament Rue Wiertz 60 -RMD 2J038 1047 Brussels	